

בענין קדושת בית הכנסת - שיעור 577

I. מקור הענין

(א) **נחלקו הראשונים בדבר** - דעת היראים השלם (ק"ד ות"ט) ושדי חמד (נכלליס מערכת 3 אות מ"ג) דקדושת בית הכנסת היא מן התורה כקדושת המקדש דבתי כנסיות בכלל אמנם דעת הר"ן (מגילה פ"ג) שקדושתו מדרבנן אמנם דעת הרמב"ן (מגילה כ"ה:) שהובא בר"ן והרשב"א והריטב"א דדינו כדין תשמישי מצוה כלולב וציצית (שו"ת יביע אומר 2 - כ"ד) ולכן אם בני הישוב אינם רוצים עוד בבית הכנסת הרי הוא כשאר תשמישי מצוה שנזרקים אחר תשמישם ואם תנאי קודם עשיית הבית הכנסת מועיל תלוי בהג' שיטות ואבאר ועיין במ"ב (ק"ה - ה) שקדושתו למדו מן הפסוקים וכ"כ האג"מ (ה - ה"א - 3) שדחקו דברי הרמב"ן דודאי הטילו בו חכמים קדושה כהר"ן שהיא מדרבנן מ"מ כתב דאם בני העיר החליטו שלא להשתמש בו עוד נפקעה הקדושה ולכן אין איסור בהמכירה אף שאינו לתקן וכל זה אם אין צריכין להדמים לדבר קדושה אבל אם צריכים לדבר קדושה אז יש עליו קדושת דמים ועיין באג"מ (ה - ג) שהתיר במכירת בית הכנסת כשיצאו היהודים ממקום שהוא אפילו אם הקונים ישמשו לבית תיפלה ועוד אם יש מארגעזש (mortgage) לא חלה כלל קדושת בית הכנסת על זכות הבאנק ורשאי הבאנק למכרו אף אם היה של ישראל ואין חיוב על אנשי ביהכ"נ למנוע לבאנק של נכרים מלמכור ובית תיפלה של עכו"ם שנחרב לקנותו לתקנו לבית הכנסת עיין באג"מ (ה - מ"ט) שכתב דאין דעתי נוחה מזה שמאוס זה למצוה אבל טעם מאוס למצוה הוא רק דין דלכתחלה

(ב) **עיין בשו"ת דברי חיים** (ה - ג) דאף למאן דסבר דקדושתו מדרבנן מ"מ מן התורה אסור להרוס ויש חולקין (פסקי תשובות ק"ג - ו) מ"מ בתי כנסיות שלנו על תנאי הם עשויות וכלב בית דין מתנין דמי (ק"ד - ח) ועיין בשיעור 300 ואם אינם ראויין יוצאין לחולין (פ"ת ע"ט)

II. עוד דיני בתי כנסיות

(א) **בית הכנסת פטור ממעקה** שנאמר ועשית מעקה לגגך (דברים כ"ג - ח) פרט לבתי כנסיות ובתי מדרשות (חולין קל"ו-) שאינו גגך פירש רש"י שאינו עשוי לדירה

(ב) **אסור לאדם לנשק בניו ובנותיו הקטנים** בבית הכנסת כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום (רמ"א ז"ס - ה)

(ג) **גדול העונש שיש להאב** שמניח את בנו לענות דברים של הכל ותיפלות בבית הכנסת (מ"ב ז"ס - ג)

(ד) **נכרי שהתנדב לבית הכנסת** מקבלים ממנו שהרי זה כמו קרבן שמקבלים מנכרי (יו"ד רנ"ט - ד)

(ה) בית הכנסת שהועמדו שם הדגלים מארצות הברית וממדינת ישראל עיין באג"מ (ח - מ"ו) דאף שודאי לא מן הראוי וכל שכן להניחו שם בקביעות וכ"ש לא אצל ארון הקודש אבל אין איסור ממש אלא שהוא הבל ושטות אבל שלא לעשות מחלוקת בשביל זה שזה אסור

(ו) בתי מדרשות שלנו שמתפללין בהם ג"כ אסור לישון אפילו עראי אבל לתלמיד חכם אפשר דשרי וצ"ע (בה"ל קנ"ח - ד"ה חבל)

(ז) שיחת חולין ודברים בטלים אסור (קנ"ח - ח) והעונש הנורא של חורבן בתי כנסיות באו מעבירה זו (בזוהר פרום, ויקהל) ועיין בערוך השלחן (ה) שמלמד זכות על בני ישראל שבחוץ לארץ דעל תנאי הבתי כנסיות עשויות מ"מ השכר גדול למי ששומר פיו שלא לדבר שיחת חולין ודברים בטלים בבית הכנסת

(ח) חדרי בתי מלון והארחא מעל בית הכנסת ובית המדרש אסור ורק שיעשו בתנאי שאין חלות קדושת בית הכנסת עליה ורק אם אין הארון קודש תחת חדרי המגורים (פ"ת קנ"ח - 139)

(ט) בית הכנסת כמו שטיבול וכדומה שעושין מחיצה לעזרת נשים שצריך להעמידו שם ומתגלגל על גלגלים וצ"ע אם זה נחשב מחיצה המתרת ויש להתיר משום דאינו מתורת מחיצה שאינו צריך הדינים של מחיצה כגון שאינו נד ברוח מצויה או שצריך להיות תוך ג' לרצפה אלא שמועיל מתורת הרחקה בין אנשים לנשים להסר הקלות ראש (אג"מ ח - ל"ט) אמנם עיין ברמ"א (שט"ו - ח) דאסור לעשות מחיצה בפני אור הנר כדי שישמש מטתו ואיברא עיין במ"ב (י) שהביא דעת המג"א דמותר לעשות מחיצה להתיר תשמיש לאור הנר דאין צריך מחיצה כמו לסוכה ולרה"י אלא כיסוי בעלמא ולכן אפילו מעמיד כותל אינו בדין מחיצה המתרת רק כיסוי לנר (שער הציון י"ג) משא"כ בבית הכנסת אינו מועיל מחיצה עשרה טפחים וצריך דברים יותר גדול לעשות הרחקה משום קלות ראש ולכן בזה אפילו הרמ"א מודה דאינו אסור משום מחיצה המתרת

(י) בית מגורים מעל בית כנסת ובית מדרש - דעת הט"ז והכנסת הגדולה שהדרים מעל ביהכ"נ נענשים קשה ומונעים מהתפילה שתתקבל בשמים ודוקא לא היתנו שיוכלו לאכול ולישן שם ולעשות שאר שימושים אסור לגור מעליהם אבל בתנאי מותר הכל חוץ שימושים מבוזים דהיינו בית הכסא, מקוה, ובית המרחץ ודירה של נכרי ושאר דבר מאוס אמנם מעל מקום הארון קודש אין להשתמש כלל (הליכות שלמה י"ט - ג) ויש מקילים ככל זה רק כדיעבד אמנם מקום שיחידוהו לתפילה ולתורה לזמן מסויים אין שום קפידא אף לא ממנהגא לגור מעליה רק במקום כנגד הארון קודש לא להשתמש לשימושים מבוזים וכן בני תורה ששכרו או קנו איזה דירה לעשות שם ישיבה או כולל ואין שם איסור לגור למעלה אם יש שם דבר מגונה יעשו עוד תקרה מעץ וכדומה (פסקי תשובות קנ"ח - כ"ז)

(יא) אני מקבל על עצמי שלא לדבר בבית המדרש או בבית הכנסת על טליפון שנקרא cell-phone ומחויב לסגרו קודם כניסתו דהוי ביזוי כבוד המקום קודש